

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
 МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
 ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
 Кафедра історії

УЗГОДЖЕНО
 Управління освіти Миколаївської
 міської ради
 « »
 2018 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Проректор із науково-педагогічної
 роботи
 « »
 2018 р.

Н. І. Василькова

РОБОЧА ПРОГРАМА

НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ З ПЕДАГОГІКИ

Ступінь бакалавра

Галузь знань 01 Освіта

014 Середня освіта

Код та найменування спеціальності

014.03 Середня освіта (Історія)

Предметна спеціалізація

Навчально-науковий інститут історії, політології та права

2018-2019 навчальний рік

Робоча програма навчальної практики з педагогіки студентів ступеня «бакалавр» за спеціальністю 014.03. Середня освіта (Історія)

Розробник: Маринченко Ганна Миколаївна, старший викладач кафедри історії, кандидат історичних наук

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Ознайомча практика з педагогіки студентів III курсу спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія) передбачена навчальним планом у III семестрі і проводиться згідно графіка навчального процесу у загальноосвітніх навчальних закладах м. Миколаєва. Тривалість практики – 2 тижні.

Педагогічна практика — важливий етап професійної підготовки студентів-істориків, що забезпечує інтеграцію вищої педагогічної освіти, науки і передової практики. Вона тісно пов'язана з навчальним процесом, оскільки дає можливість студентам закріпити здобуті теоретичні знання з методики навчання курсів «Всесвітня історія» та «Історія України» під час спостереження за проведенням шкільним вчителем навчальних занять з учнями, а також усвідомити відповідальність і багатогранність роботи вчителя, тобто те, чого не можна навчитися в аудиторіях університету.

Студенти адаптуються в умовах шкільного колективу і привносять у нього нові ідеї з університетського середовища. Перебуваючи на практиці, вони здійснюють зв'язок між кафедрами інституту та школами, сприяють обміну досвідом між вчителями та викладачами університету.

2. ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Мета педагогічної практики: оволодіння студентами вміннями і навичками цілеспрямовано спостерігати і аналізувати навчально-освітню й виховну роботу вчителя історії в школі, співвіднесення із повсякденними шкільними реаліями теоретичних знань, отриманих студентами під час вивчення психолого-педагогічних дисциплін, а також методики викладання шкільних курсів «Всесвітня історія» та «Історія України», формування у студентів-практикантів творчого дослідницького підходу до майбутньої професійної діяльності.

Основні завдання педагогічної практики базуються на аналізі дисциплін навчального плану і визначають основний перелік професійних компетенцій, ознайомлення з якими на відповідному етапі практичного навчання буде необхідне для одержання професії – вчитель історії.

Завданнями практики є:

- поглиблення і закріплення теоретичних знань студентів з всесвітньої історії, історії України;
- формування вміння застосовувати набуті знання з психолого-педагогічних та методичних дисциплін на практиці;
- формування вміння готувати й проводити уроки різних типів за різною структурою,
- ознайомлення студентів з принципами організації, управління та нормативним забезпеченням шкільної освіти;
- формування педагогічної свідомості, елементів творчості і професійно значущих якостей особистості;
- розвиток потреби у педагогічній самоосвіті та постійному самовдосконаленні;
- ознайомлення з сучасним станом методичної роботи в різних типах шкіл;

- ознайомлення з сучасним станом навчально-виховної роботи в різних типах шкіл;
- стимулювання інтересу студентів до науково-дослідницької роботи в галузі педагогіки, психології, методики викладання історії та суспільствознавчих дисциплін.

Під час даного виду практики студенти повинні виявити рівень володіння такими професійними **педагогічними вміннями і навичками**:

- вивчати шкільну документацію: план роботи школи, класні журнали, календарно-тематичне планування вчителя історії, плани-конспекти уроків всесвітньої історії та історії України;
- проводити психолого-педагогічні спостереження за роботою вчителя і учнів на уроці, аналізувати психологічну атмосферу уроку;
- на основі знань психологічної, педагогічної наук, методики викладання історії проводити аналіз й узагальнення педагогічного досвіду вчителів-істориків школи;
- аналізувати перспективний і поточний план роботи вчителя історії, плани-конспекти уроків історії;
- надавати допомогу вчителю історії та дирекції школи.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ

Базовими школами практики є спеціалізовані середні заклади освіти (Академія дитячої творчості, ліцей “Педагог”, економічний ліцей № 2, Муніципальний колегіум, гуманітарні гімназії № 2, № 3, № 41, гімназія № 4, Перша українська гімназія, школа № 22), СЗОШ (№ 3, 6, 7, 11, 13, 15, 18, 20, 22, 28, 32, 33, 34, 35, 39, 42, 51, 52, 53, 56, 57, 59).

Специфікою педагогічної практики є те, що успіх її залежить від багатьох факторів: від організованої та злагодженої роботи деканату, інститутського керівника практики, керівників-методистів від педагогічної кафедри, дирекції школи і відповідальних за роботу зі студентами-практикантами вчителів та від самих студентів-практикантів.

Загальне керівництво педагогічною практикою здійснює **керівник практики від інституту**. Керівник практики від інституту *зобов'язаний*:

- 1) погоджувати з керівниками базових шкіл, ліцеїв, гімназій терміни і умови проведення практики;
- 2) разом з деканатом скласти проект наказу (рапорт) про розподіл студентів по місцях практики і про призначення групових керівників-методистів;
- 3) організувати та проводити разом з груповими керівниками настановчі конференції з педагогічної практики;
- 4) контролювати проходження практики;
- 5) надавати методичну допомогу студентам щодо складання індивідуальних планів та оформлення документів.

Після закінчення практики керівник подає у навчальний відділ університету звіт про результати проходження практики.

Керівники-методисти призначаються з числа досвідчених викладачів, які добре знають роботу середніх навчальних закладів. Їх *обов'язками* є:

- 1) керівництво роботою студентів-практикантів;
- 2) разом з учителями шкіл планування навчальної роботи студентів;
- 3) надання методичної допомоги у аналізі уроків історії;
- 4) присутність на настановній та звітній конференціях з педагогічної практики;
- 5) аналіз та оцінювання звітної документації студентів-практикантів.

У кінці практики керівник-методист разом з учителем історії та керівником практики від інституту робить підсумки й оцінює роботу студентів.

Директор школи своїм розпорядженням зараховує студентів на практику і призначає відповідальних *вчителів історії* для роботи з ними.

Студенти - практиканти на період практики входять до складу педагогічного колективу, тому вони *зобов'язані*:

- 1) дотримуватись правил внутрішнього розпорядку школи,
- 2) виконувати розпорядження директора, його заступників і керівника практики.

Серед числа студентів-практикантів, що закріплені у межах однієї бази практики (школи) керівником-методистом призначається **староста групи**, який координуватиме і систематизуватиме роботу практикантів. З усіма питаннями, що виникають у ході практики в студентів-практикантів, староста групи звертається до керівника-методиста, керівника практики від університету, а також до адміністрації бази практики та викладачів навчального закладу.

У процесі проходження педагогічної практики **студент-практикант має право**:

- ініціативи, свободи педагогічної творчості;
- звертатись з усіх питань, пов'язаних з проходженням практики, до керівників практики, адміністрації школи;
- вносити пропозиції щодо вдосконалення навчально-виховного процесу в школі та організації педагогічної практики;
- користуватися бібліотекою, навчальними посібниками, з дозволу вчителя методичною документацією, що знаходяться в кабінеті історії.

Під час педагогічної практики **студент-практикант зобов'язаний**:

- виконувати всі види робіт, передбачених програмою педагогічної практики;
- вести «Індивідуальний щоденник педагогічної практики», де записувати спостереження уроків, виконуватимуться завдання педагогічної практики;
- брати активну участь в організаційно-виховній та культурно-масовій роботі школи;
- бути для учнів взірцем інтелекту, професіоналізму, працелюбності, організованості, дисциплінованості, охайності, ввічливості;
- дотримуватись статуту й правил внутрішнього розпорядку школи, правил охорони правці, протипожежної безпеки та виробничої санітарії, виконувати вказівки адміністрації школи та керівників педпрактики.

Староста групи студентів практикантів зобов'язаний:

- вести облік відвідування студентами школи і уроків;
- сповіщати студентів про консультації та інші заходи, зміни в розкладі;

- виконувати доручення керівників педагогічної практики.

4. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ПРАКТИКИ

На початку практики деканат спільно з керівником практики від інституту та керівниками-методистами проводять *настановчу конференцію* для ознайомлення з програмою практики. Студенти одержують інструктаж керівників і починають вести *індивідуальний щоденник практиканта*, у якому занотовують усі види своєї діяльності у школі. Студенту-практиканту потрібно не тільки спостерігати педагогічні явища, але й навчитись розкривати їх суть. Тому в індивідуальних щоденниках, крім описового матеріалу, повинен міститись також аналіз і висновки, зроблені самим студентом.

Після прибуття до школи, *керівник-методист представляє студентів-практикантів керівництву школи та вчителю історії*. Студентів знайомлять з історією, традиціями, сучасним станом та завданнями навчального закладу, станом викладання історії, правилами внутрішнього розпорядку, вимогами до учнівського та педагогічного колективу, проводять інструктаж з охорони праці та техніки безпеки. Впродовж першого дня у своїх щоденниках студенти складають *індивідуальні плани роботи* на весь період практики: потрібно по датах спланувати всі види робіт, передбачені програмою практики.

Студенти можуть залучатися адміністрацією шкіл до виконання різноманітних робіт з потреб бази практики, однак характер таких робіт має відповідати профілю навчання студента і за тривалістю не заважати виконанню програми практики.

План-програма практики

№	Зміст роботи	Кіл-ть годин
1.	Установча конференція. Ознайомлення з завданнями та змістом педагогічної практики. Обговорення змісту та організаційного плану роботи.	2
2.	Розподіл практикантів на робочі групи (призначення старост). Ознайомлення з методикою майбутньої роботи, порядком ведення документації, методикою складання і ведення Індивідуальних щоденників педагогічної практики та індивідуальних планів роботи студента-практиканта.	2
3.	Практична робота: <ul style="list-style-type: none"> • ознайомлення зі школою, її традиціями, матеріал. базою; • ознайомлення з розкладом учбових занять, знайомство з вчителями-істориками, учнями і класними керівниками; • розробка Індивідуального плану практики; • щоденне відвідування навчальних занять у закріпленому класі з метою виявлення особливостей методики викладання різних предметів (не менше 4 уроків на день); • вивчення навчально-методичного забезпечення кабінету історії в школі; 	28

	<ul style="list-style-type: none"> • ознайомлення з журналами класу, календарно-тематичним і планами-конспектами уроків вчителя; • відвідування 3 уроків історії або етики; • заповнення технологічних карток відвіданих уроків; • виконання завдань керівника практики від інституту; • допомога адміністрації школи та вчителям. 	
4.	Розробка власного плану-конспекту уроку історії України (1) та всесвітньої історії (1).	6
5.	Оформлення Індивідуальних щоденників педагогічної практики. Оформлення колективної довідки зі школи про проходження студентами практики.	5
6.	Підсумкова конференція.	2
Всього		45 год.

5. ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

1. Розробіть індивідуальний план роботи студента-практиканта.
2. Щоденно відвідуйте навчальні заняття у закріпленому класі з метою виявлення особливостей методики викладання різних шкільних предметів (не менше 4 уроків на день).
3. Відвідайте та проаналізуйте 4 уроки історії у закріпленому класі. Визначте найефективніші прийоми і засоби навчання, що були застосовані вчителем. Які особливості в організації уроку Ви побачили? Які методичні знахідки вчителя Ви б використали у власній майбутній професійній діяльності?
4. Заповніть Технологічні карти спостереження та аналізу уроків, проведених вчителем історії.
5. Розробіть власні плани-конспекти уроків.

6. НАВЧАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ І ЕКСКУРСІЇ

Під час проходженнями студентами ознайомчої практики програмою практики передбачено проведення:

1. Навчальних занять зі студентами-практикантами:
 - Практикум «Індивідуальна робота з педагогічної практики: планування та звітна документація». Проводиться керівником практики від інституту зі студентами під час проведення настановчої конференції.
 - Діалогічна лекція «Корпоративна культура та культура поведінки студента-практиканта». Проводиться спільно з керівниками-методистами практики від ВНЗ та бази практики, у перший день проходження студентами практики.
2. Екскурсії на базі практики з метою вивчення її структури, взаємодії її структурних підрозділів, діючої системи управління.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Баханов К.О. Організація практики студентів педагогічних університетів з методики навчання історії: Методичний посібник. – Бердянськ: БДПУ, 2007. – 96 с.
2. Баханов К.О. Професійний довідник учителя історії. - Х. : Вид. група «Основа», 2011. - 239 с.
3. Етика ділового спілкування : Курс лекцій / Т.К.Чмут, Г.Л.Чайка, М.П.Лукашевич, І.Б.Осечинська. - К. : МАУП, 1999. - 228 с.
4. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. – К.: Грамота, 2005. – 448 с.
5. Курилів В. Методика викладання історії — Львів – Торонто: Світ, 2003.
6. Левітас Ф.Л., Салата О.О. Методика викладання історії. Практикум для вчителя. – Х.: Вид. група «Основа», 2007. – 112 с.
7. Мокрогуз О.П. Інноваційні технології на уроках історії – Х.: Основа, 2005. – 192 с.
8. Моніторинг якості освіти: становлення та розвиток в Україні: Рекомендації з освітньої політики / Під заг. ред. О.І.Локшиної. – К.: «К.І.С.», 2004. – 160 с.
9. Нікора А.О. Шкільний курс «Історія України» та методика його викладання : навчальний посібник / А.О. Нікора. – Миколаїв : Іліон, 2013. – 286 с.
10. Педагогічна майстерність: Підручник / За ред. І.А. Зязюна. - К.: Вища школа, 2004. - 422 с.
11. Пометун О. Методика навчання історії / О.І.Пометун, Г.О.Фрейман. – К.: Генеза, 2006.
12. Робоча програма навчальної практики з методики викладання історії для студентів III курсу напряму підготовки «0203. Гуманітарні науки», спеціальності «6.020302. Історія *». Автор — к.пед.н., доц. Нікора А.О.

8. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Упродовж першого дня у школі студенти складають індивідуальні плани роботи на весь період практики (на основі плану-програми практики). В індивідуальному плані, який затверджує керівник-методист, потрібно записати всі види робіт, які передбачені програмою практики, час відведених на їх виконання та плановану кількість годин.

За час проходження практики студент поступово оформлює звітну документацію – Індивідуальний щоденник, до якого входять:

- 1). Звіт про проходження практики,
- 2). Технологічні картки спостереження та аналізу уроків історії,
- 3). Плани-конспекти уроків розроблені практикантом самостійно,
- 4). Діагностична картка оцінки навчальних можливостей кабінету історії в школі.
- 5). Діагностична картка оцінки навчально-методичного комплексу з історії.

Староста групи студентів-практикантів відповідає за оформлення колективної довідки зі школи про проходження ознайомчої педагогічної практики (з печаткою та за підписом дирекції школи) (Додаток А) та збирає звітні матеріали (Індивідуальні щоденники) студентів-практикантів своєї школи

в одну папку, яку подає на перевірку керівнику-методисту. Староста групи повинен вчасно інформувати адміністрацію бази практики та керівника-методиста практики про ускладнення, які виникають у студентів-практикантів, можливі порушення чи невиконання програми практики.

9. ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Контроль за початком і закінченням роботи здійснюють старости груп та керівники-методисти практики. Поточний та підсумковий контроль за виконанням студентами окремих розділів і всієї програми практики здійснюють керівники-методисти та керівник практики від інституту. Основною формою контролю за діяльністю студентів-практикантів є самоконтроль, у вигляді систематичного ведення Індивідуального щоденника практики і жорсткого дотримання індивідуального плану практики.

Індивідуальний щоденник студента-практиканта оформлюється ним на початку практики і доповнюється відмітками про стан виконання практики. На титульній сторінці (Додаток Б) зазначається спеціальність група, інститут та університет у якому навчається студент, а також його прізвище, ім'я, по батькові, термін практики, П.І.Б. керівника-методиста і П.І.Б. керівника практики від інституту. У правому верхньому куті пишеться «Затверджую» та відводиться місце для підпису керівника-методиста та керівника практики від інституту. На наступній сторінці – назва освітнього закладу у якому відбувається практика, П.І.Б. директора, вчителя історії та клас до якого прикріплено практиканта. Далі подається розклад дзвоників та занять класу до якого прикріплено практиканта. Далі у вигляді таблиці складається Індивідуальний план практики (за зразком плану-програми поданого у цій програмі у Розділі 4 «Зміст програми практики»).

Після закінчення практики у триденний термін староста групи студентів-практикантів повинен подати керівникові-методисту для захисту папку звітної документації до якої ввійдуть: колективна довідка зі школи, про проходження студентами практики та Індивідуальні щоденники всіх студентів-практикантів відповідної бази практики.

Підсумкова оцінка за практику враховується нарівно з іншими оцінками, які характеризують успішність студента. Результати складання заліків з практики заносяться у екзаменаційну відомість, проставляються в заліковій книжці та у індивідуальних планах студентів. Студента, який не виконав програму практики та отримав незадовільну оцінку при складанні заліку, направляють на практику вдруге або відраховують з університету.

Шкала оцінювання практики

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	зараховано
80-89	B	
65-79	C	
55-64	D	
50-54	E	
35-49	FX	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним проходженням практики
------	---	--

10. ВИМОГИ ДО ЗВІТУ

Звітні матеріали студента-практиканта оформлюються у вигляді *Індивідуального щоденника і містять такі позиції:*

1. Індивідуальний план роботи студента-практиканта.
2. Технологічні карти спостереження та аналізу 4 уроків історії (Додаток В).
3. Плани-конспекти уроків розроблені практикантом самостійно.
4. Звіт про педагогічну практику (Додаток Д).

11. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Після завершення практики відбувається звітна конференція на якій заслуховуються виступи керівників-методистів та старост груп студентів-практикантів про перебіг практики, її позитиви та упущення. Керівник практики інформує адміністрацію інституту щодо фактичних термінів початку та закінчення практики, складу груп студентів, які пройшли практику, їхньої дисципліни, стану охорони праці і протипожежної безпеки на базі практики, а також щодо інших питань організації та проведення практики.

12. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Критерії оцінювання кожного з завдань практики студенти отримують перед початком практики від керівника-методиста або керівника практики від інституту. Диференційована оцінка (бали) за кожне завдання практики виставляється керівником практики від інституту при попередньому погодженні з керівником-методистом.

Критерії оцінювання практики

№ п/п	Форма контролю	Кількість заходів	Залік			
			Мін. оцінка за 1 контр.	Макс. оцінка 1 контр.	Мінім. Сумарна оцінка 1 контр.	Макс. сумарна оцінка 1 контр.
1.	Технологічні карти спостереження та аналізу уроків історії	4	4	10	16	40
2.	Плани-конспекти уроків розроблені практикантом самостійно	2	7	25	14	50
Вихідна кількість балів:					35	100

Довідка

Видана в тому, що студенти II курсу Навчально-наукового інституту історії, політології та права дійсно проходили ознайомчу педагогічну практику у _____ м. Миколаєва з _____ по _____ 201__ року.

П.І.Б. студентів – практикантів:

1. _____	6. _____
2. _____	7. _____
3. _____	8. _____
4. _____	9. _____
5. _____	10. _____

Директор

П.І.Б. директора

Підпис

Додаток Б.
ЗАТВЕРДЖУЮ»

Керівник-методист _____ / _____ /

Керівник від інституту _____ / _____ /

П.І.Б.

П.І.Б.

«_____» _____ 201__ р.

**Індивідуальний щоденник
проходження ознайомчої практики
з педагогіки**

студента (студентки) _____ групи

Навчально-наукового інституту історії, політології та права

МНУ ім. В.О.Сухомлинського

Спеціальності: 014.03 Середня освіта (Історія)

(П.І.Б.)

Термін практики: _____.

Школа: _____

Адреса школи: _____

Староста групи практикантів: _____

Технологічна карта спостереження та аналізу уроку історії.

Дата _____ Клас _____ Предмет _____.

Вчитель _____.

Тема уроку: _____

Триєдина мета уроку:

Тип уроку: _____.

Відповіді на всі питання повинні бути розгорнутими:

1. Рівень педагогічної майстерності вчителя (необхідне підкреслити і прокоментувати): (високий, середній, низький): _____

Методичної майстерності (високий, середній, низький): _____

2. Культура мовлення вчителя: _____

3. Зовнішній вигляд вчителя: _____

4. Ступінь активності учнів під час уроку (високий, середній чи низький).
Чому ви так вважаєте?: _____

5. Педагогічна доцільність і раціональність структури уроку: _____

6. Своєчасність початку і закінчення уроку: _____

7. Витрати часу на окремі структурні етапи уроку: _____

8. Доцільність змісту та обсягу домашнього завдання: _____

9. Урахування вікових та психофізіологічних особливостей учнів: _____

10. Ступінь диференціації та індивідуалізації навчання: _____.

11. Внутрішньо предметні та міжпредметні зв'язки на уроці: _____.

12. Тип стосунків вчителя і учня: _____.

13. Відповідність вибору та реалізації методів і прийомів навчання змісту теми та меті уроку: _____.

14. Відповідність змісту навчального матеріалу меті і завданням уроку: _____.

15. Ступінь реалізації триєдиної мети під час уроку: _____.

16. Обладнання уроку приладами, літературою, наочністю та робота з ними вчителя і учнів: _____.

17. Обладнання робочих місць учителя і учнів: _____.

18. Дотримання санітарно-гігієнічних вимог до уроку (меблі, температурний режим, освітлення, провітрюваність, вологість приміщення): _____.

19. Оцінка ефективності уроку: позитивне і негативне на уроці: _____.

П.І.Б. практиканта: _____.

Звіт про педагогічну практику
студента _____ групи _____ **навально-наукового**
інституту історії, політології та права в школі № _____
з «__» по «__» _____ **201__ року.**

1. Аналіз виконання індивідуального плану роботи студента-практиканта, які відхилення від плану мали місце, що було зроблено понад плану, особливості практики.
2. Кількість відвіданих уроків. Які труднощі виникали при аналізі уроків і чому?
3. Які головні дидактичні завдання розв'язувались під час практики? Як їх розв'язували, які одержали наслідки?
4. В якій мірі вважаєте себе підготовленим до роботи в школі? (повністю, частково, зовсім не підготовлений).
5. Яких професійних вмінь вам бракує?
6. Які освітньо-виховні завдання ставите перед собою в майбутньому?
7. Як, на вашу думку, слід організувати практику, щоб вона максимально формувала професійні вміння?